

Walcheren van de kaart

Walcherse plaatsnamen in Vlaanderen

Bekende namen

Speurend op oude en nieuwe kaarten van Vlaanderen vind ik een behoorlijk aantal plaatsnamen dat ook op Walcheren voorkomt. Horen deze plaatsnamen in deze rubriek thuis? Over de meeste plaatsen kunnen we kort zijn. Deze plaatsnamen zijn zowel in Vlaanderen als op Walcheren hetzelfde maar hebben niets met elkaar te maken. Wellicht hebben sommige plaatsen in een ver verleden te maken gehad met Walcheren, maar daar is vooralsnog geen hard bewijs voor te leveren.

In de buurt van het Zeeuws-Vlaamse Hoek, bij Terneuzen, vind ik een dorpje Coudekerke dat is verdronken tijdens de stormvloed van 1376. Ik vind ook een Koudekerke aan de West-Vlaamse kust. Dit plaatsje wordt gezien als de voorloper van de vroegere zelfstandige gemeente Heist. Deze badplaats vormt nu een fusiegemeente met Knokke. Voorts is er een Westkapelle iets ten zuiden van Knokke-Heist en een Sint Laureins in de provincie Oost-Vlaanderen. De laatste twee plaatsen zijn vernoemd naar respectievelijk een kapel en een beschermheilige. Ook net over de zuidgrens van België, in Frans-Vlaanderen, treffen we namen aan die ons bekend in de oren klinken. In dit gedeelte van Frankrijk was Vlaams van oudsher de voertaal en daarom kun je ook hier Nederlandse plaatsnamen verwachten, zoals Coudekerque-Village en Coudekerque-Branche (of Nieuw-Koudekerke). In deze streek ligt ook het dorpje Hondelghem, gelijknamig aan een piepkleine ambachtsheerlijkheid die op Walcheren lag, en de plaatsjes Sainte-Mariequerke, Westcappel en Oostcappel.

Middelburg-in-Vlaanderen

Op een zonnige zondag besluit ik via Terneuzen en Aardenburg af te reizen naar onze zuiderburen. Ik ga naar Middelburg-in-Vlaanderen, zoals de Vlamingen dat met koppeltekens schrijven, en het aloude café

Uitsnede van het middelste paneel van Rogier van der Weydens *Bladelin-drieluik*. (wikimedia.org)

Vlissinghe in Brugge. Je zou dit een uitstapje naar het 'nabije buitenland' kunnen noemen, want Vlaams Middelburg en Brugge liggen hemelsbreed niet meer dan 35 à 45 kilometer van het centrum van Walcheren verwijderd.

Op het drielandenpunt van de Belgische provincies Oost- en West-Vlaanderen en het Vlaamse gedeelte van Zeeland tref ik een charmant dorpje aan. In tegenstelling tot de eerder genoemde plaatsnamen is dit dorpje, Middelburg-in-Vlaanderen, wél met Walcheren in verband te brengen. In dit geval kan gesproken worden van een indi-

was de vermogende ambtenaar en hertogelijk raadgever Pieter Bladelin, die afkomstig was uit het nabijgelegen Brugge. In 1440 kocht Pieter stukken land van zijn zwager, die de percelen op zijn beurt in 1433 had verworven van de abdij van Middelburg in Zeeland. Bladelin breidde zijn gebied uit en in 1444 werd het tot am-

recte vernoeming, want het ongeveer 600 zielen tellende dorp is niet naar de Zeeuwse hoofdstad genoemd, maar naar de befaamde abdij ervan. Deze geestelijke instelling bezat in de middeleeuwen veel grondgebied in Vlaanderen, waaronder de stukken land waar Vlaams Middelburg zou worden gesticht. Middelburg-in-Vlaanderen heeft een rijk verleden. De grondlegger van dit stadje

Deel van een kaart uit National Geographic Atlas of the World. (ZB | Planbureau en Bibliotheek van Zeeland)

bachtsheerlijkheid verheven door Filips de Goede. Bladelin stond in nauw contact met deze Bourgondische hertog en diens zoon Karel de Stoute. Omstreeks 1450 richtte de Bruggeling een kasteel op in zijn nog jonge heerlijkheid. Rondom zijn versterkte

zomerverblijf liet hij huizen bouwen. Al in 1465 was Bladelins initiatief uitgegroeid tot een heus stadje, dat hij noemde naar de plaats waar de Zeeuwse abdij zich bevond. Middelburg-in-Vlaanderen was strategisch gelegen tussen de in die tijd economische centra Brugge, Damme, Aardenburg en Sluis en aan de zeearm de Dul-

Brugge, café Vlissinghe, ingang in de Blekersstraat. (wikipedia.org)

laert of Braakman. Dat water stond in directe verbinding met de Honte of Westerschelde.

Aan het eind van de zeventiende eeuw raakte Bladelins kasteel in verval. De ruïne verdween geleidelijk onder het maaiveld. In 2002 is gestart met de opgraving van het

kasteel. De locatie is een belangrijke archeologische vindplaats. Het rijke verleden van Middelburg mag dan grotendeels onder de grond verborgen liggen, het stratenplan komt tot op de dag van vandaag nog overeen met de middeleeuwse opzet. Het dorpje werd daarom als eerste in Vlaanderen als beschermd archeologisch monument gekwalificeerd.

Vlissinghe

Ik verlaat Middelburg en zet koers naar de Blekersstraat in Brugge. "Herberghe en Café Vlissinghe" lees ik bij aankomst op het uithangbordje waarop ook het jaartal 1515 staat. Is dit zoals men beweert het oudste café van Brugge?

Het is nagenoeg zeker dat het café naar het Walcherse Vlissingen is genoemd, hoewel uit geen enkele geschreven bron valt op te maken wat het verband met de havenstad geweest kan zijn. Sommigen hebben een naamsverklaring gezocht in de bodemgesteldheid van de plek. Vlis of vlissing zou waterplas betekenen, maar kenners houden het op een verwijzing richting de Walcherse zuidkust.

De oorsprong van het cafépand, dat bestaat uit een tweetal samengevoegde huizen, gaat zeker terug tot de late vijftiende eeuw. Het oudste archiefstuk dat op het pand betrekking heeft, dateert uit 1515, het jaartal dat op het uithangbordje staat. Of er toen al een herberg werd gehouden, vermeldt het stuk niet. De huisnaam Vlissinghe verschijnt voor het eerst in een document uit 1579. Daarnaast vermeldt een boedelbeschrijving uit die tijd de aanwezigheid van tafels en banken. Dat feit kan wijzen op de functie van herberg. Pas in 1648 is er zeker sprake van een "huise ende herberghe". In de eeuwen daarna blijft Vlis-

singhe ononderbroken als herberg in gebruik. Als gevolg van ver- en herbouw is de huidige structuur van het pand vooral zeventiende-eeuws. De opkamer die als gelagkamer dienst doet is daarvan een voorbeeld.

Vlissinghe kreeg in 1998 de status van beschermd monument. Zowel het gebouw als de oud-Vlaamse inboedel van de gelagkamer, die ook historische waarde heeft verworven, vallen onder dat beschermingsbesluit.

Broodje aap

Er wordt beweerd dat de beroemde Vlaamse schilder Pieter Paul Rubens ooit in Vlissinghe heeft gelogeed. In de gelagkamer staat een stoel waarin de kunstenaar zou hebben gezeten. Dit verzonden verhaal,

De gelagkamer van café Vlissinghe. (wikipedia.org)

misschien ontstaan als grap van een paar stamgasten, is een eigen leven gaan leiden en wordt in sommige reisgidsen voor waar verkondigd. Ach ja, het café vaart er wel bij. Ik drink er in Vlissinghe maar een pintje op.

Jaco Simons

Bronnen

- W. Aarnoutse, *Van Kaldekirka naar Koudekerke*, in: *De Wete* 2001, nr. 3.
- M. Martens, *Pieter Bladelin en Middelburg-in-Vlaanderen*, Middelburg 1994.
- K. Verschelde, *Geschiedenis van Middelburg-in-Vlaanderen*, Brugge 1867.

